

PROPOZYCJE ZADAŃ TESTOWYCH

Propozycja oceny wyników testu

Ocena	Procent uzyskanych punktów
niedostateczna	0–32%
dopuszczająca	33–50%
dostateczna	51–67%
dobra	68–86%
bardzo dobra	87–99%
celująca	100%

Test 0. – Wprowadzenie

Propozycja planu pracy dydaktycznej. Część I. – lekcja 12

Zadanie 1. (0–9)

I. (0–2)

Wskaż źródła pisane, które pojawiły się w epoce nowożytnej.

- A. autobiografie B. gazety C. książki drukowane D. listy
E. nekrologi F. poematy G. roczniki H. żywoty świętych

A	B	C	D	E	F	G	H

II. (0–7)

W wolne pola tabeli wpisz terminy, których wyjaśnienia podano.

Wyjaśnienie	Termin
1. dziedzina nauki zajmująca się człowiekiem jako twórcą kultury	
2. dział literatury obejmujący utwory napisane w formie listów	
3. dziedzina nauki zajmująca się studiami porównawczymi nad kulturami różnych ludów	
4. dziedzina nauki zajmująca się badaniem kultur różnych ludów	
5. pamiętnikarstwo	
6. dziedzina nauki badająca sposoby komunikowania się ludzi między sobą, np. za pomocą gestów, znaków, strojów	
7. dziedzina nauki zajmująca się analizą nazw, np. miejscowych	

Zadanie 2. (0–6)

I. (0–4)

W tabeli podano daty wyznaczające symboliczną granicę między epoką średniowiecza i epoką nowożytną. Obok każdej daty wpisz wydarzenie z nią związane.

A. 1450 r.	
B. 1453 r.	
C. 1492 r.	
D. 1517 r.	

II. (0–2)

W wolne pola tabeli wpisz informacje, których brakuje w zamieszczonych niżej zdaniach.

Jako symboliczną datę końca epoki nowożytnej podaje się rok [A]. Jest to data [B].

A	
B	

Zadanie 3. (0–23)**I. (0–6)**

Wskaż informacje związane z terminem „monarchia narodowa”.

A	<i>imperium</i>	
B	monarcha	
C	naturalne granice etniczne	
D	unia personalna	
E	unia realna	

F	uniwersalizm	
G	wspólnota językowa	
H	wspólnota kulturowa	
I	wspólnota narodowa	
J	wspólnota religijna	

II. (0–10)

Wskaż państwa, które u progu epoki nowożytnej były monarchiami narodowymi.

1. Anglia	
2. Dania	
3. Hiszpania	
4. Francja	
5. Korona Polska	
6. Królestwo Czech	
7. Królestwo Węgier	
8. państwo zakonu Kawalerów Mieczowych w Inflantach	

9. państwo zakonu krzyżackiego w Prusach	
10. Republika Zjednoczonych Prowincji	
11. Święte Cesarstwo Rzymskie Narodu Niemieckiego	
12. Wielkie Księstwo Litewskie	
13. Wielkie Księstwo Moskiewskie	
14. Związek Szwajcarski	

III. (0–7)

Na podstawie informacji podanych wyżej oraz posiadanej wiedzy sformułuj definicję monarchii narodowej. Podaj w niej co najmniej pięć informacji. Użyj nie więcej niż czterech zdań.

Monarchia narodowa –

Zadanie 4. (0–9)**I. (0–7)**

Okresowi trwania unii personalnej przyporządkuj państwa, które w niej pozostawały. Unią mogły być połączone więcej niż dwa państwa.

A. Czechy
C. Litwa
E. Polska
G. Węgry

B. Dania
D. Norwegia
F. Szwecja

	A	B	C	D	E	F	G
1. 1385–1569							
2. 1397–1523							
3. 1490–1526							

II.**(0–2)**

Wskaż cyfry, którymi w powyższej tabeli oznaczono unie personalne tworzone przez władców pochodzących z dynastii Jagiellonów.

1	2	3

Zadanie 5. (0–6)

Wskaż zdania prawdziwe (P) i zdania fałszywe (F).

Zdania	P	F
1. W drugiej połowie XVI w. większość stanów państwowych w północnej części Rzeszy pozostało przy katolicyzmie.		
2. W pierwszej połowie XVI w. luteranizm stał się religią państwową w Szwecji i Danii.		
3. Sekularyzowane państwa zakonne w Prusach i Inflantach przyjęły kalwinizm.		
4. Upowszechnienie się reformacji kalwińskiej wśród polskiej szlachty wpłynęło na kształtowanie się tożsamości stanowej i narodowej tej grupy.		
5. We Francji i Niemczech reformacja doprowadziła do głębokich podziałów w społeczeństwie oraz długotrwałych wojen religijnych.		
6. Reformacja miała istotne znaczenie dla wykształcenia się świadomości narodowej Holendrów.		

Zadanie 6. (0–8)

Władcom z dynastii Habsburgów przyporządkuj kraje, nad którymi panowali od roku 1556.

- A. Austria B. Burgundia C. Hiszpania D. Królestwo Czech
E. Królestwo Neapolu F. Królestwo Sardynii G. Królestwo Węgier H. Niderlandy

Władcy	A	B	C	D	E	F	G	H
Ferdynand I Habsburg								
Filip II Habsburg								

Zadanie 7. (0–10)

Władcy przyporządkuj informacje o nim. Kilka informacji może dotyczyć tej samej osoby.

- A. Aby uzyskać koronę Francji, zdecydował się przejść na katolicyzm.
B. Był jednym z władców terytorialnych Rzeszy.
C. Był pierwszym przedstawicielem austriackiej linii Habsburgów.
D. Był pierwszym przedstawicielem hiszpańskiej linii Habsburgów.
E. Doprowadził do zawarcia unii w Utrechcie.
F. Na okres jego panowania przypadł szczyt pierwszej fazy absolutyzmu we Francji.
G. W roku 1534 został głową Kościoła anglikańskiego.
H. W roku 1581 został zdetronizowany uchwałą Stanów Generalnych północnych (holenderskich) prowincji Niderlandów.
I. Za jego panowania Szwecja wkroczyła w epokę mocarstwowości.
J. Za jego panowania zawarty został pokój w Augsburgu.

Władcy	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1. Ferdynand I										
2. Filip II										
3. Franciszek I										
4. Gustaw II Adolf										
5. Henryk IV										
6. Henryk VIII										
7. Karol V										
8. Wilhelm I Orański										

Zadanie 8. (0–14)

Połącz informacje (postacie, nazwy, daty) dotyczące tego samego zagadnienia. Nazwij to zagadnienie. Niektóre informacje mogą dotyczyć obu zagadnień.

- A. Albrecht Hohenzollern B. Gotthard Kettler C. Zygmunt I Stary
 D. Zygmunt II August E. zakon Kawalerów Mieczowych F. zakon krzyżacki
 G. Inflanty H. Prusy I. 1525 J. 1561 K. luteranizm

I.	II.
..... [nazwa zagadnienia] [nazwa zagadnienia]

Zadanie 9. (0–5)

Wskaż zdania prawdziwe i zdania fałszywe. Podaj poprawną wersję zdań zawierających błąd.

1. W drugiej połowie XVI w. Estonia została opanowana przez Szwecję.
2. W latach 1561–1795 Kurlandia była lennem króla szwedzkiego.
3. Księstwo Kurlandii i Semigalii znajdowało się na północ od rzeki Dźwiny.
4. Historyczna nazwa miasta Tartu to Dorpat.
5. Historyczna nazwa Tallina to Narwa.

Zdanie	Jest prawdziwe	Jest fałszywe	Wersja poprawna
1			
2			
3			
4			
5			

Zadanie 10. (0–16)

Państwom przyporządkuj dynastie, które panowały w nich w końcu XV i w XVI w. Niektóre z wymienionych rodów sprawowały władzę w więcej niż jednym państwie.

- A. Burbonowie
 B. Habsburgowie
 C. Hohenzollernowie
 D. Jagiellonowie
 E. Kettlerowie
 F. Tudorowie
 G. Walezjusze
 H. Wazowie

Państwa	A	B	C	D	E	F	G	H
1. Anglia								
2. Austria								
3. Brandenburgia								
4. Czechy								
5. Francja								
6. Hiszpania								
7. Kurlandia								
8. Polska								
9. Prusy Książęce								
10. Szwecja								
11. Węgry								
12. Wielkie Księstwo Litewskie								

Zadanie 11. (0–14)

Ułóż wydarzenia (fakty) w porządku chronologicznym. W wolne pola tabeli wpisz odpowiednie cyfry.

	bitwa pod Mohaczem
	koniec istnienia państwa krzyżackiego w Prusach
	początek wojen Walezjuszy z Habsburgami
	pojawienie się nazwy Święte Cesarstwo Rzymskie Narodu Niemieckiego
	pokój w Augsburgu
	porozumienie Zygmunta I Starego z Turcją
	powstanie Kościoła anglikańskiego
	rozdzielenie się dynastii Habsburgów na linię austriacką i hiszpańską
	unia kalmarska
	unia w Lublinie
	unia w Utrechcie
	utworzenie lennego Księstwa Kurlandii i Semigalii
	wygaśnięcie dynastii Jagiellonów
	wystąpienie Marcina Lutra

Zadanie 12. (0–8)

Przyporządkuj postaci osiągnięcie, wpisując odpowiednie litery w pola tabeli w kolumnie oznaczonej literą „O”. W kolumnie oznaczonej literami „H/P” podaj, kto sfinansował wyprawę – wpisz literę „H”, jeżeli była to Hiszpania, lub literę „P”, jeżeli była to Portugalia.

- A. dopłynął do portu Kalikat
 B. dopłynął do Przylądka Dobrej Nadziei na wybrzeżu Indii
 C. kierowana przez niego wyprawa opłynęła kulę ziemską
 D. odkrył Amerykę

	O	H/P
1. Bartolomeo Diaz		
2. Vasco da Gama		
3. Krzysztof Kolumb		
4. Ferdynand Magellan		

Zadanie 13. (0–28)**I.** (0–13)

Przyporządkuj wojnom monarchów, nazwę i miejsca zawarcia pokoju, określenia czasu.

Wojny	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1. wielka wojna północna													
2. wojna siedmioletnia													
3. wojna trzydziestoletnia													

Monarchowie
(kolumna I)

- A. August II Mocny
 B. Elżbieta I
 C. Fryderyk II
 D. Karol XII
 E. Ludwik XIII
 F. Ludwik XIV
 G. Piotr I

Traktaty pokojowe
(kolumna II)

- H. pokój w Hubertusburgu
 I. pokój w Nystad
 J. pokój westfalski

Określenie czasu
(kolumna III)

- K. pierwsza połowa XVII w.
 L. dwie pierwsze dekady XVIII w.
 M. przełom pierwszej i drugiej połowy XVIII w.

II. (0–15)

Monarchom wymienionym w kolumnie I przyporządkuj nazwy dynastii, z których pochodzili, oraz nazwy państw, w których panowali.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A											
B											
C											
D											
E											
F											
G											

Dynastie

1. Burbonów
2. Hohenzollernów
3. Romanowów
4. Wazów
5. Wettynów

Państwa

6. Francja
7. Prusy
8. Rosja
9. Rzeczpospolita
10. Saksonia
11. Szwecja

Zadanie 14. (0–5)

Wskaż zdania prawdziwe i zdania fałszywe. Podaj poprawną wersję zdań zawierających błąd.

1. Zapisy zawarte w *Akcie nawigacyjnym* z 1651 r. poważnie godziły w handlowe interesy Francji.
2. *Ustawa o prawach (Bill of Rights)* z 1689 r. ustanawiała supremację władzy monarszej nad parlamentem.
3. Wojna o sukcesję hiszpańską wybuchła w związku z wygaśnięciem hiszpańskiej linii Burbonów.
4. Na mocy postanowień pokoju w Karłowicach całość Węgier oraz Siedmiogród znalazły się pod panowaniem Habsburgów austriackich.
5. Dwie wojny śląskie stoczone w latach 1740–1745 były częścią tzw. wojny o sukcesję austriacką.

Zdanie	Jest prawdziwe	Jest fałszywe	Wersja poprawna
1			
2			
3			
4			
5			

Zadanie 15. (0–4)

Postaci przyporządkuj informację o niej.

1. Jan Kazimierz
2. Jan III Sobieski
3. Karol X Gustaw
4. Zygmunt III Waza

A. był inicjatorem powstania tzw. Ligi Północnej

B. jego panowanie definitywnie zakończyło epokę, w której państwo polsko-litewskie odgrywało ważną rolę w Europie Środkowo-Wschodniej

C. przez pewien okres jego panowania Rzeczpospolita i Szwecję łączyła unia personalna

D. zajął niemal całe terytorium Rzeczpospolitej podczas tzw. potopu

E. zrzekł się pretensji do tronu Szwecji

	A	B	C	D	E
1					
2					
3					
4					

Zadanie 16. (0–4)

W wolne pola tabeli wpisz informacje, których brakuje w zamieszczonych poniżej zdaniach.

1. W roku 1660 w Oliwie został zawarty pokój między [A].
2. W roku 1667 w Andruszowie zawarty został rozejm między [B].
3. Utraconą na rzecz [C] część Ukrainy z Podolem Rzeczpospolita odzyskała na mocy pokoju zawartego w miejscowości [D].

A	
B	
C	
D	

Zadanie 17. (0–12)

Ułóż wydarzenia (fakty) w porządku chronologicznym. W wolne pola tabeli wpisz odpowiednie cyfry.

	drugi rozbiór Polski
	ogłoszenie się przez Napoleona Bonapartego cesarzem Francuzów
	pierwszy rozbiór Polski
	początek kongresu wiedeńskiego
	początek obrad Sejmu Wielkiego
	trzeci rozbiór Polski
	uchwalenie <i>Deklaracji Niepodległości Stanów Zjednoczonych</i>
	uchwalenie <i>Konstytucji 3 maja</i>
	wybuch powstania kościuszkowskiego w Polsce
	wybuch rewolucji we Francji
	zawiązanie konfederacji barskiej
	zawiązanie konfederacji targowickiej

Zadanie 18. (0–14)

Każde z podanych niżej zdań przekształć w ten sposób, żeby zamieszczoną w nim datę zastąpić opisowym określeniem czasu – bez użycia cyfr. Określenie powinno być możliwie precyzyjne. Dla każdego z wydarzeń, o których mowa w zdaniach, zaproponuj po dwa różne opisowe określenia czasu.

- Pierwszym szwedzkim monarchą z dynastii Wazów był Gustaw I, który rozpoczął panowanie w roku 1523.
- Od roku 1536 w Szwajcarii i Francji szerzyła się nauka Jana Kalwina.
- Ojcem Karola V był Maksymilian I Habsburg, który panował w latach 1486–1519.
- Karol V Habsburg zakończył panowanie w roku 1556.
- W roku 1602 założona została holenderska Kompania Wschodnioindyjska.
- Na mocy traktatów welawsko-bydgoskich, podpisanych w 1657 r., Prusy Książęce uwolniły się od zależności lennej od Korony Polskiej.
- Georgia, trzynasta kolonia angielska w Ameryce Północnej, została założona w roku 1732.

Zdania przekształcone	
1a	
1b	
2a	
2b	
3a	
3b	
4a	
4b	
5a	
5b	
6a	
6b	
7a	
7b	

Test 0 – Klucz (maksymalna liczba punktów – 195)

Zadanie 1. (0–9): I. (0–2): B, C; **II. (0–7):** 1 – antropologia kulturowa, 2 – epistolografia, 3 – etnologia, 4 – etnografia, 5 – memuarystyka, 6 – semiologia, 7 – toponomastyka. **Zadanie 2. (0–6): I. (0–4):** A – wynalezienie ruchomej czcionki drukarskiej przez Jana Gutenberga, B – zdobycie Konstantynopola przez Turków, C – odkrycie Nowego Świata przez Krzysztofa Kolumba, D – wystąpienie Marcina Lutera; **II. (0–2):** A – 1815, B – data ostatecznego upadku imperium Napoleona. **Zadanie 3. (0–23): I. (0–6):** B, C, G, H, I, J; **II. (0–10):** 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 13; **III. (0–7):** [po punkcie za każdą informację – powinny to być: **naturalne granice etniczne, wspólnota językowa, kulturowa, religijna, kształtowanie się na przełomie XV i XVI**

Zadanie 4. – I. (0–7): 1 – C, E; 2 – B, D, F; 3 – A, G; **II. (0–2)** – 1, 3. **Zadanie 5. (0–6):** 1 – F, 2 – P, 3 – F, 4 – P, 5 – P, 6 – P. **Zadanie 6. (0–8):** Ferdynand I Habsburg – A, D, G; Filip II Habsburg – B, C, E, F, H. **Zadanie 7. (0–10):** 1 – C; 2 – D, H; 3 – F; 4 – I; 5 – A; 6 – G; 7 – J; 8 – B, E. **Zadanie 8. (0–14)** [po punkcie za przyporządkowanie informacji i po punkcie za sformułowanie nazwy zagadnienia; uczeń może podać zagadnienia w dowolnej kolejności.]: I. – [nazwa zagadnienia] np. *sekularyzacja państwa zakonu krzyżackiego* lub *sekularyzacja Prus*, lub *sekularyzacja zakonu krzyżackiego*; II. – [nazwa zagadnienia] np. *sekularyzacja zakonu Kawalerów Mieczowych w Inflantach* lub *sekularyzacja Inflant*, lub *sekularyzacja zakonu Kawalerów Mieczowych*; I. – A, C, F, H, I, K; II. – B, D, E, G, J, K. **Zadanie 9. (0–5):** 1 – prawdziwe, 2 – fałszywe; wersja poprawna: *W latach 1561–1795 Kurlandia była lennem króla polskiego*, 3 – fałszywe; wersja poprawna: *Księstwo Kurlandii i Semigalii znajdowało się na południe od rzeki Dźwiny*, 4 – prawdziwe, 5 – fałszywe; wersja poprawna: *Historyczna nazwa Tallina to Rewel*. **Zadanie 10. (0–16):** 1 – F; 2 – B; 3 – C; 4 – B, D; 5 – A; 6 – B; 7 – E; 8 – D, H; 9 – C; 10 – H; 11 – B, D; 12 – D, H. **Zadanie 11. (0–14):** 6, 5, 3, 2, 9, 7, 8, 10, 1, 12, 14, 11, 13, 4. **Zadanie 12. (0–8):** 1 – B, P; 2 – A, P; 3 – D, H; 4 – C, H. **Zadanie 13. (0–28):** I (0–13): 1 – A, D, G, I, L; 2 – B, C, H, M; 3 – E, F, J, K. II (0–15): A – 5, 9, 10; B – 3, 8; C – 2, 7; D – 4, 11; E – 1, 6; F – 1, 6; G – 3, 8. **Zadanie 14. (0–5):** 1 – fałszywe; wersja poprawna: ... *Holandii*, 2 – fałszywe; wersja poprawna: ... *supremację parlamentu nad władzą monarchią*, 3 – fałszywe; wersja poprawna: ... *hiszpańskiej linii Habsburgów*, 4 – prawdziwe, 5 – prawdziwe. **Zadanie 15. (0–4):** 1 – E; 2 – B; 3 – D; 4 – C. **Zadanie 16. (0–4):** A – *Rzeczpospolitą (Polską, państwem polsko-litewskim)* i Szwecją; B – *Rzeczpospolitą (Polską, państwem polsko-litewskim)* i Rosją; C – *Turcji*; D – *Kartowice*. **Zadanie 17. (0–12):** 8, 11, 2, 12, 4, 10, 3, 6, 9, 5, 1, 7. **Zadanie 18. (0–14):** np.: 1a – ... *w połowie pierwszej połowy lat dwudziestych XVI w.*; 1b – ... *na początku trzeciej dekady XVI w.*; 2a – *Od początku drugiej połowy lat trzydziestych XVI w. ...*; 2b – *Od połowy czwartej dekady XVI w. ...*; 3a – ... *od połowy dziewiątego dziesięciolecia XV w. do końca drugiego dziesięciolecia wieku XVI*; 3b – ... *od połowy lat osiemdziesiątych XV w. do początków lat dwudziestych XVI w.*; 4a – ... *na początku drugiej połowy XVI w.*; 4b – ... *w połowie lat pięćdziesiątych XVI w.*; 5a – *Na samym początku XVII w. ...*; 5b – *W drugim roku XVII w. ...*; 6a – ... *w drugiej połowie szóstej dekady XVII stulecia*; 6b – ... *na początku drugiej połowy XVII w.*; 7a – ... *na początku lat trzydziestych XVIII w.*; 7b – ... *na początku czwartej dekady XVIII w.*

Test 1. – Człowiek i gospodarka

Propozycja planu pracy dydaktycznej. Część I. – lekcja 20

Zadanie 1. (0–3)

Każdemu z wyodrębnionych poniżej okresów w dziejach nowożytnej Europy przyporządkuj informację na temat charakteryzujących go tendencji demograficznych.

- A. gwałtowny spadek liczby ludności spowodowany wojnami i epidemiami
 B. okres nieprzerwanego wzrostu liczby ludności
 C. powolny, ale stały i wyraźny przyrost liczby ludności
 D. wyraźne, choć zróżnicowane (w zależności od regionu), osłabienie tempa wzrostu demograficznego

1. od schyłku XV do początków XVII w.	
2. XVII w.	
3. XVIII w. (od ok. 1730 r.)	

Zadanie 2. (0–2)

W wolne pola tabeli wpisz terminy, których wyjaśnienia podano w zdaniach.

1. Epidemie, nieurodzaje, wojny to czynniki hamujące wzrost zaludnienia, czyli [A].
 2. Ekspansja demograficzna charakteryzująca społeczeństwa przemysłowych, której podstawą jest przede wszystkim znaczące podnoszenie się poziomu życia, a skutkiem stale wzrastający odsetek ludzi starych, to tzw. [B].

A	
B	

Zadanie 3. (0–5)

I. (0–3)

W epoce nowożytnej ruchy migracyjne ludności spowodowane były przyczynami natury:

1.
 2.
 3.

II. (0–2)

W wolne pola tabeli wpisz informacje, których brakuje w zdaniu.

A	
B	

Najbardziej znanym przykładem migracji spowodowanej przyczynami [A] jest ucieczka z Francji ogromnej liczby [B], która nastąpiła po odwołaniu przez Ludwika XIV edyktu nantejskiego.

Zadanie 4. (0–3)

Wskaż, które argumenty objaśniające przyczyny tzw. rewolucji cen w XVI w. pochodzą z historiografii dawniejszej – HD, a które z historiografii współczesnej – HW.

HD	
HW	

- A. Spadek wartości pieniądza spowodowany nadmiernym importem metali szlachetnych z Nowego Świata.
- B. Wyraźne przyspieszenie tempa obrotu pieniężnego – pozorny przyrost pieniądza kruszcowego w gospodarce, związany z upowszechnieniem się weksli i listów kredytowych.
- C. Wzrost wydobycia srebra w Europie.

Zadanie 5. (0–3)

Wyjaśnij znaczenie terminów.

- 1. Rolnictwo intensywne –
- 2. Rolnictwo ekstensywne –
- 3. Folwark pańszczyźniany –

Zadanie 6. (0–18)

I. (0–17)

Połącz informacje dotyczące tych samych problemów. Nazwij te problemy.

- A. brak warunków do szybkiego i taniego wzrostu produkcji żywności
- B. duża liczba większych i średnich gospodarstw chłopskich nastawionych na produkcję towarową
- C. dzierżawienie ziemi przez chłopów
- D. import żywności z innej części Europy
- E. istnienie wolnego rynku pracy najemnej
- F. poddaństwo osobiste chłopów
- G. podnoszenie wydajności pracy
- H. praca pańszczyźniana chłopów
- I. rolnictwo ekstensywne
- J. rolnictwo intensywne
- K. szlachecki folwark pańszczyźniany jako główny producent żywności na sprzedaż
- L. tereny na wschód od rzeki Łaby
- M. tereny na zachód od rzeki Łaby
- N. wolność osobista chłopów
- O. wyłączność szlachty w dziedzinie działalności gospodarczej na wsi

I.	II.
..... [nazwa problemu] [nazwa problemu]

II. (0–1)

Uzupełnij informację brakującą w zdaniu.

Wszystkie podane powyżej informacje dotyczą zagadnienia [X].

X	
---	--

Zadanie 7. (0–2)

Przeczytaj uważnie fragment tekstu źródłowego, a następnie odpowiedz na zamieszczone niżej pytania.

[...] *wielmoże i szlachta, [...] nie pozostawiają [...] ani kawałka ziemi pod uprawę zbóż, lecz wszystko zamieniają na pastwiska, burzą domy i miasteczka, zachowują jedynie kościoły – na stajnie dla owiec [...]*

(Fragment *Utopii* T. Morusa,

cyt. za: T. Cegielski, M. Kurkowska, *Człowiek i historia.*

Część 3. *Czasy nowożytne do 1815 roku*, WSiP, Warszawa 2003, s. 85.)

1. Jakie zjawisko zostało opisane w przytoczonym fragmencie tekstu?	
2. W którym kraju europejskim zjawisko to miało miejsce?	

Zadanie 8. (0–6)

Wskaż zdania prawdziwe (P) i zdania fałszywe (F).

Zdania	P	F
1. W XVIII w. wytwórczość manufakturowa zdominowała produkcję wszystkich towarów w krajach Europy Zachodniej.		
2. Kariera maszyny parowej jako urządzenia napędowego w procesach produkcji rozpoczęła się w latach osiemdziesiątych XVIII w.		
3. Za początek tzw. rewolucji przemysłowej badacze uznają bezspornie datę skonstruowania w 1712 r. przez Thomasa Newcomena maszyny parowej wykorzystywanej następnie jako pompa w kopalniach.		
4. Gałęzią angielskiego przemysłu szczególnie podatną na mechanizację było włókiennictwo.		
5. Blokada kontynentalna wprowadzona przez Napoleona ułatwiła rozwój rodzimego przemysłu w wielu krajach na kontynencie europejskim.		
6. Do początków XIX w. mechanizacja produkcji była zjawiskiem specyficznym dla Anglii.		

Zadanie 9. (0–6)

Podaj dwa argumenty dowodzące słuszności twierdzenia, że w epoce nowożytnej doszło do rewolucji przemysłowej, i trzy argumenty za tym, że doszło wówczas do rewolucji handlowej.

A. Rewolucja handlowa

1.
2.
3.

B. Rewolucja przemysłowa

1.
2.

Zadanie 10. (0–6)

Zjawiska z życia gospodarczego Europy przyporządkuj wiekom.

- A. pojawienie się centralnych banków państwowych
- B. pojawienie się pieniędzy papierowych
- C. pojawienie się w miastach północnowłoskich giełd, na których obracano weksłami
- D. powstanie pierwszych banków o publicznym kapitale
- E. uzyskanie przez Londyn rangi międzynarodowej stolicy finansowej
- F. wyraźne zaznaczenie się inicjatywy państwowej w życiu gospodarczym

	Wiek	Zjawisko
1.	XV	
2.	XVI	
3.	XVII	
4.	XVIII	

Zadanie 11. (0–4)

Przeczytaj uważnie fragment tekstu źródłowego.

Nie ma ona [Polska] prawie nic z tego, co nazywamy ruchomościami świata, chyba jedynie swoje własne zboże. Kilku magnatów posiada całe prowincje; cisną chłopca, aby mieć więcej zboża do wyśtania za granicę i kupić za nie rzeczy, których wymaga ich zbytek.

(Fragment dzieła Monteskiusza *O duchu praw z 1748 r.*, cyt. za: T. Cegielski, M. Kurkowska, *Człowiek i historia*, wyd. cyt., s. 116.)

Sformułuj cztery pytania, na które można odpowiedzieć na podstawie powyższego tekstu.

1.
2.
3.
4.

Zadanie 12. (0–5)

Podaj nazwy przedstawionych poglądów na gospodarke.

Charakterystyka	Nazwa
1. doktryna głosząca pochwałę wolnej konkurencji w gospodarce	
2. pogląd, zgodnie z którym naczelnym celem polityki gospodarczej państwa jest stworzenie warunków do pełnego wykorzystania sił wytwórczych; docenienie znaczenia rolnictwa	
3. pogląd, zgodnie z którym podstawą bogactwa kraju jest handel o dodatnim bilansie; docenianie znaczenia wytwórczości krajowej i eksportu	
4. pogląd, zgodnie z którym ziemia i praca na roli stanowią główne źródło bogactwa; konkurencja i dbałość o własny zysk to główne dzwigniki rozwoju gospodarczego	
5. polityka czynnego oddziaływania państwa na życie gospodarcze	

Test 1 – Klucz (maksymalna liczba punktów – 62)

Zadanie 1. (0–3): 1 – C; 2 – D; 3 – B. **Zadanie 2. (0–2):** A – czynniki regresywne; B – zjawisko starzenia się społeczeństwa. **Zadanie 3. (0–5): I. (0–3):** 1 – gospodarczej (ekonomicznej); 2 – religijnej; 3 – politycznej [kolejność odpowiedzi jest dowolna]; **II. (0–2):** A – religijnymi; B – hugenotów (ewentualnie: wyznawców kalwinizmu). **Zadanie 4. (0–3):** historiografia dawniejsza – A; historiografia współczesna – B, C. **Zadanie 5. (0–3):** np.: 1 – zwiększenie plonów uzyskuje się kosztem wysokich nakładów środków i pracy; 2 – zwiększenie plonów uzyskuje się w wyniku poszerzenia arealu uprawianej ziemi; 3 – towarowe gospodarstwo rolne prowadzone przez szlachtę na własny rachunek, zwykle z wykorzystaniem darmowej pracy poddanych (pracy pańszczyźnianej chłopów), niekiedy także siły najemnej. **Zadanie 6. (0–18): I. (0–17):** kolumna I. – np. gospodarka rolna na zachodzie Europy, A, B, C, D, E, G, J, M, N; kolumna II. – np. gospodarka rolna we wschodniej części Europy, F, H, I, K, L, O. **II. (0–1):** X – dualizmu gospodarki europejskiej. **Zadanie 7. (0–2):** 1 – grodenia; 2 – w Anglii. **Zadanie 8. (0–6):** 1 – F; 2 – P; 3 – F; 4 – P; 5 – P; 6 – P. **Zadanie 9. (0–5):** A – np.: 1 – handel był najważniejszym czynnikiem przemian gospodarczych, 2 – handel międzynarodowy stał się handlem światowym lub w handlu wzrósł udział towarów masowych, 3 – punkt ciężkości handlu międzynarodowego przesunął się w kierunku Atlantyki, dawne centra i szlaki handlowe straciły znaczenie lub zmienił się układ szlaków handlowych; B – np.: 1 – przemysł stał się podstawą życia gospodarczego, 2 – w produkcji zaczęto powszechnie stosować maszyny. **Zadanie 10. (0–6):** 1 – C; 2 – D; 3 – A, B; 4 – E, F. **Zadanie 11. (0–4):** np.: 1 – Jakie produkty Rzeczpospolita sprzedawała za granicę?; 2 – Jakie było podstawowe źródło dochodów magnaterii?; 3 – Jakie towary sprowadzano z zagranicy do Polski?; 4 – Jaka była sytuacja chłopów? **Zadanie 12. (0–5):** 1 – liberalizm gospodarczy; 2 – kameralizm; 3 – merkantylizm; 4 – fizjokratyzm; 5 – interwencjonizm.

Test 2. – Człowiek i społeczeństwo

Propozycja planu pracy dydaktycznej. Część I. – lekcja 28

Zadanie 1. (0–1)

Podaj synonim terminu „rodzina nuklearna”.

.....

Zadanie 2. (0–7)

Przeczytaj uważnie fragment tekstu źródłowego, a następnie odpowiedz na zamieszczone poniżej pytania oraz wykonaj polecenie.

220. *Żona, jeśli jest kupcem [przedsiębiorcą] publicznym, może bez zgody męża podejmować zobowiązania, które odnoszą się do jej handlu, a w wypadku, gdy tak uczyni, zobowiązuje także swego męża, jeśli jest między nimi wspólnota majątkowa. [...]*

231. *Małżonkowie mogą wzajemnie żądać rozwodu [...].*

(Cyt. za: T. Cegielski, M. Kurkowska, *Człowiek i historia*, wyd. cyt., s. 133, 134.)

1. Jaki to typ źródła?

A. narracyjne	
B. normatywne	

2. Skąd zaczerpnięty został ten fragment?

C. autor	
D. tytuł	
E. rok opublikowania	

3. Uzasadnij swoją odpowiedź na pytanie 2. Podaj trzy argumenty.

F.
G.
H.

Zadanie 3. (0–8)

Przywileje przyporządkuj kategorii.

- A. monopol na posiadanie ziemi
- B. prawo do elekcji władcy
- C. prawo do własnych lokalnych organów władzy
- D. prawo do własnych ogólnopaństwowych organów władzy
- E. prawo do sprawowania sądu nad poddanymi
- F. prawo do wypowiedzenia posłuszeństwa władcy
- G. własne sądownictwo stanowe
- H. zwolnienie od podatków

Przywileje	A	B	C	D	E	F	G	H
1. przywileje ekonomiczne								
2. przywileje polityczne								
3. przywileje sądownicze								

Zadanie 4. (0–6)

Uzupełnij informacje brakujące w zdaniach.

Odpowiedzi wpisz w wolne pola tabeli.

- 1. Wszystkimi przywilejami wymienionymi w zadaniu 3. cieszyła się szlachta [A].
- 2. Każdy szlachcic [B] zobowiązany był do dożywotniej służby wojskowej lub cywilnej państwu w ramach hierarchii czternastu [C].
- 3. Średniozamożna szlachta pruska to [D].
- 4. W „złotej klatce Wersalu” zamknięta została przez Ludwika XIV [E] francuska.
- 5. W opinii wielu historyków wiek [F] był „złotym wiekiem szlachty europejskiej”.

A	
B	
C	
D	
E	
F	

Zadanie 5. (0–9)

Wskaż informacje dotyczące stanu szlacheckiego w Anglii i we Francji w epoce nowożytnej.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1. Anglia									
2. Francja									

- A.** gentry
B. skłonność do inwestycji na wsi i w mieście (handel, przemysł)
C. swoboda obrotu ziemią
D. szlachta sukni
E. szlachta togi
F. uszlachcenie dzięki karierze dygnitarskiej
G. uszlachcenie dzięki karierze sędziowskiej
H. uszlachcenie dzięki nabytemu urzędowi
I. zasada primogenitury

Zadanie 6. (0–7)

W wolne pola tabeli wpisz brakujące terminy. W punkcie drugim podaj dwa synonimy.

	Termin/terminy	Objaśnienie
1.		– grupa szlachty obdarzona dziedzicznymi tytułami i specjalnymi przywilejami znajdująca się na szczycie szlacheckiej hierarchii
2.		– grupa znajdująca się na szczycie hierarchii szlacheckiej w państwie polsko-litewskim, nieposiadająca szczególnych przywilejów prawnych, odróżniająca się od szeregowej szlachty wielkością posiadanych majątków i piastowanymi urzędami
3.		– duchowni katoliccy, zwierzchnicy archidiecezji, diecezji, tj. biskupi, biskupi sufragani, kanonicy
4.		– proboszczowie i ich wikarzy
5.		– stan społeczny, zbiorowość ludzi objętych prawem miejskim
6.		– grupa społeczna dysponująca kapitałem kupieckim, finansowym lub przemysłowym; jej istnienie było ściśle związane z rozwojem kapitalistycznych (rynkowych) form gospodarowania

Zadanie 7. (0–10)

Regionom i państwom przyporządkuj informacje dotyczące położenia stanu chłopskiego w epoce nowożytnej. Zwróć uwagę, że niektóre z nich mogą odnosić się do więcej niż jednego regionu (państwa).

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1. Europa Środkowo-Wschodnia									
2. Anglia									
3. Francja									
4. Holandia									
5. kraje skandynawskie									
6. regiony górskie we Francji, Szwajcarii, Niemczech									

- A.** bardzo duża liczba chłopów posiadaczy
B. brak wielkiej własności ziemskiej
C. chłop-obywatele – po mieszczaństwie – przodująca grupa społeczna
D. forma użytkowania ziemi przez chłopów zbliżona do dzierżawy
E. likwidacja stanu chłopskiego
F. obowiązek chłopów do darmowej pracy na rzecz szlachty – renta odrobkowa (pańszczyzna)
G. poddaństwo osobiste chłopów wobec szlachty
H. przejście części przywilejów szlachty przez państwo
I. własność podzielona ziemi

Zadanie 8. (0–5)

Organizacje przyporządkuj ich charakterowi.

Organizacje	Charakter organizacji
A. akademie	1. intelektualno-dobroczynny
B. kluby	2. naukowy, literacki
C. loże wolnomularskie	i artystyczny
D. salony literackie	3. towarzyski
E. towarzystwa naukowe	

	A	B	C	D	E
1					
2					
3					

Zadanie 9. (0–7)

Przeczytaj uważnie fragment tekstu źródłowego, a następnie odpowiedz na zamieszczone pod nim pytania oraz wykonaj polecenia.

Książę Conti wyglądał miał czarujący. [...] Nadskakujący wobec wszystkich kobiet, był poza tym przychylny w stosunku do wszystkich mężczyzn. Jego ambicją było podobać się szewcowi, służącemu, tragarzowi lektyki, zarówno jak ministrowi, wielkim panom, dowódcom wojsk; a czynił to w sposób tak naturalny, że skutek był niewątpliwy. Był też ulubieńcem towarzystwa, dworu [...] przyjacielem z wyboru uczonych [...]. Był to umysł starannie wykształcony, światły, jasny, wnikliwy, rozległy, człowiek wielce odczytany, niezapominający niczego, znający historię zarówno powszechną, jak i swego kraju [...].

Historie poznane z książek i z rozmów pozwalały mu rzec zawsze coś miłego o urodzeniu i czynach, i stanowisku każdego. [...] Miał niepojętą zdolność dostosowywania się do poziomu każdego, z kim rozmawiał [...]. Wszystko było w nim swobodne. Odwagą równał się z bohaterami, miał ich postawę na wojnie, ich prostotę na każdym kroku, pod którą jednak ukrywało się wyrafinowanie. [...]

[Fragment *Pamiętników* księcia Louisa de Saint-Simona (1675–1755) poświęcony księciu Conti, cyt. za: T. Cegielski, M. Kurkowska, *Człowiek i historia*, wyd. cyt., s. 155.]

1. Jaki to typ źródła?

A. narracyjne	
B. normatywne	

2. Które z podanych cech posiadał książę Conti?

C. nie podejmował pracy fizycznej	
D. był osobą wszechstronnie wykształconą	
E. był osobą elegancką	
F. był osobą ujmującą kulturą osobistą	
G. nie poniżał innych	
H. sam się nie poniżał w kontaktach z wielkimi tego świata	
I. był oddany krajowi	
J. był oddany przyjaciołom	
K. zachowywał rezerwę wobec życiowych problemów	
L. zakładał, że wyznawana religia jest prywatną sprawą każdego	

3. Swoją odpowiedź na pytanie 2. uzasadnij jednym zdaniem.

.....

4. Uzupełnij informację brakującą w zdaniu. Odpowiedź wpisz w wolne pole tabeli.

Opis księcia Contiego to opis idealnego człowieka dobrze urodzonego – *gentilhomme*. W Anglii takiego idealnego szlachcica określano terminem [Y].

Y	
---	--

Zadanie 10. (0–6)

Wskaż zdania prawdziwe i zdania fałszywe. Podaj poprawną wersję zdań zawierających błąd.

1. Sarmacki mit etnogenetyczny sformułował Maciej z Miechowa w swym *Traktacie o dwóch Sarmacjach, azjatyckiej i europejskiej* opublikowanym po raz pierwszy w roku 1517.
2. Zgodnie z koncepcją Miechowity początek narodom Rzeczypospolitej – Polakom, Litwinom i Rusinom – dało starożytne plemię Sarmatów, które przybyło do tej części Europy z Azji i po pokojowej asymilacji z miejscowymi ludami stworzyło państwo.
3. Instrumentalny stosunek szlachty do państwa hamował procesy narodotwórcze wśród mieszczaństwa i chłopów.
4. W epoce nowożytnej szlachta Prus Królewskich nie upodobniła się w stylu życia do szlachty zamieszkującej pozostałe ziemie Rzeczypospolitej.
5. Naród szlachecki w Rzeczypospolitej był narodem politycznym, a więc wspólnotą o charakterze etnicznym.
6. W epoce nowożytnej naród polityczny ukształtował się m.in. w Rzeczypospolitej Obojga Narodów, Królestwie Węgierskim, Rzeszy.

Zdanie	Jest prawdziwe	Jest fałszywe	Wersja poprawna
1			
2			
3			
4			
5			
6			

Zadanie 11. (0–3)

Wskaż zjawiska, które nie zaszły w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w epoce nowożytnej.

A. pełna unifikacja prawno państwowa Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego po 1569 r.	
B. polonizacja ruskiej szlachty i magnaterii	
C. polonizacja ruskich chłopów na ziemiach przyłączonych do Korony po unii lubelskiej	
D. polonizacja szlachty Prus Królewskich	
E. rozciągnięcie przywilejów szlachty polskiej na szlachtę Wielkiego Księstwa Litewskiego	
F. stopniowe pogłębianie się społecznej i kulturowej izolacji ludności żydowskiej	
G. utrzymanie się języka niemieckiego jako języka urzędowego w miastach Prus Królewskich	
H. uznanie się przez szlachtę i magnaterię Wielkiego Księstwa Litewskiego za Polaków	

Zadanie 12. (0–2)

Uzupełnij informacje brakujące w zdaniach. Odpowiedzi wpisz w wolne pola tabeli.

Do roku 1578 osoba spoza stanu szlacheckiego mogła stać się jego członkiem, jeżeli jakiś szlachcic [A]. Po roku 1578, mimo wprowadzonych utrudnień, przenikanie w szeregi szlachty przedstawicieli niższych stanów nie ustało. Narzędziem prawnym, które zaczęto wówczas szczególnie często wykorzystywać, była tzw. [B].

A	
B	

Zadanie 13. (0–4)

Uporządkuj grupy szlachty zgodnie z (nieformalną) hierarchią istniejącą w ramach stanu szlacheckiego w Rzeczypospolitej, zaczynając od grupy zajmującej pozycję najwyższą. Odpowiednie cyfry wpisz w wolne pola tabeli.

	gołota
	magnateria
	posesjonaci
	szlachta zaściankowa

Zadanie 14. (0–4)

Przeczytaj uważnie przytoczone postanowienia zawarte w wybranych przywilejach szlachty polskiej nadanych jej w końcu XV i w XVI w.

1496 r.	Ograniczenie prawa chłopów do opuszczania wsi.
1518 r.	Wyłączenie stosunków między dworem i wsią spod kompetencji sądów królewskich.
1520–1521	Określenie minimalnego wymiaru pańszczyzny na 1 dzień od łanu chłopskiego.
1532 r.	Zakaz opuszczania wsi przez chłopą bez zgody pana. Wprowadzenie kary śmierci dla nieszlachcica za zabicie szlachcica.
1543 r.	Odebranie chłopom prawa do wykupienia się z poddaństwa. Przypisanie chłopów do ziemi

(Fragment tabeli *Wybrane przywileje szlachty polskiej*, za: T. Cegielski, M. Kurkowska: *Człowiek i historia*, wyd. cyt., s. 169.)

Na podstawie informacji zawartych w tabeli scharakteryzuj położenie chłopów w Polsce w połowie XVI w. W charakterystyce umieść cztery najistotniejsze informacje. Używaj pełnych zdań, nie cytuj fragmentów tekstu zamieszczonego w tabeli.

.....

Zadanie 15. (0–11)

Okresowi przyporządkuj zjawiska, które zachodziły w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1. XVI – pierwsza połowa XVII w.											
2. druga połowa XVII – pierwsza połowa XVIII w.											
3. druga połowa XVIII w.											

- A. agraryzacja miasteczek prywatnych
- B. mecenat magnacki
- C. osłabienie politycznej pozycji magnatów
- D. ożywienie życia miast
- E. polityczna dominacja magnaterii
- F. ruch egzekucyjny
- G. spadek liczby ludności miast

- H. ukształtowanie się położenia prawnego chłopów
- I. wzrost liczebności i rozwarstwienia szlachty
- J. wzrost udziału magnaterii litewskiej i kresowej w życiu politycznym i ekonomicznym Korony
- K. zachwianie równowagi między szlachtą i magnaterią

Test 1 – Klucz (maksymalna liczba punktów – 90)

Zadanie 1. (0–1): rodzina dwupokoleniowa. **Zadanie 2. (0–7):** 1 – B; 2 – C – Napoleon; D – Kodeks cywilny; E – 1804; 3 – np.: F – źródło zawiera przepisy dotyczące małżeństwa, są to przepisy świeckie, a takie po raz pierwszy w epoce nowożytnej zostały sformułowane w kodeksie Napoleona; G – pierwszy z przytoczonych przepisów mówi o prawie żony do swobodnej działalności gospodarczej, a kodeks Napoleona za filary małżeństwa uznawał własność i partnerstwo; H – drugi z przytoczonych przepisów mówi o możliwości przeprowadzenia rozwodu na prośbę małżonków, a kodeks Napoleona stanowił, że moc prawną ma małżeństwo cywilne, które też może zostać rozwiązane. **Zadanie 3. (0–8):** 1 – A, H; 2 – B, C, D, F; 3 – E, G. **Zadanie 4. (0–6):** A – Rzeczypospolitej (lub polska); B – rosyjski; C – rang; D – junkierstwo (junkrzy); E – arystokracja; F – XVIII. **Zadanie 5. (0–9):** 1 – A, B, C, I; 2 – D, E, F, G, H. **Zadanie 6. (0–7):** 1 – arystokracja; 2 – możni, magnateria; 3 – hierarchowie; 4 – niższy kler świecki; 5 – mieszczaństwo; 6 – burżuazja. **Zadanie 7. (0–10):** 1 – F, G; 2 – E; 3 – D, H, I; 4 – B, C; 5 – A; 6 – A. **Zadanie 8. (0–5):** 1 – C; 2 – A, D, E; 3 – B. **Zadanie 9. (0–7):** 1 – A; 2 – D, E, F, G; 3 – np. cechy te zostały wymienione w przytoczonym fragmencie źródła; 4 – Y – dżentelmena. **Zadanie 10. (0–6):** 1 – prawdziwe; 2 – fałszywe, wersja poprawna, np. ... które po podbiciu miejscowych ludów założyło własne państwo; 3 – prawdziwe; 4 – fałszywe, wersja poprawna, np. Szlachta Prus Królewskich

prowadziła taki sam tryb życia jak szlachta zamieszkująca pozostałe części Rzeczypospolitej lub Szlachta Pruska w pełni zunifikowała się ze szlachtą Rzeczypospolitej; 5 – fałszywe, wersja poprawna, np. ... o charakterze państwowym, a nie etnicznym; 6 – prawdziwe. **Zadanie 11. (0–3):** A, C, H. **Zadanie 12. (0–2):** A – przyjął ją do herbu; B – nagane szlachectwa. **Zadanie 13. (0–4):** 4, 1, 2, 3. **Zadanie 14. (0–4):** np. W połowie XVI w. chłopci w państwie polskim znaleźli się w całkowitej – prawnej i ekonomicznej – zależności od szlachty. Utracili wolność osobistą i zostali zobowiązani do darmowej pracy na rzecz dworu. Zostali pozbawieni możliwości legalnej zmiany swego położenia, tj. wykupienia się z poddaństwa. **Zadanie 15. (0–11):** 1 – F, H, J, K; 2 – A, E, G; 3 – B, C, D, I.

Test 3. – Człowiek i władza

Propozycja planu pracy dydaktycznej. Część I. – lekcja 38

Zadanie 1. (0–13)

Autorom przyporządkuj poglądy.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1. Jean Bodin												
2. Hugo Grotius												
3. Thomas Hobbes												
4. John Locke												
5. Niccolò Machiavelli												
6. Monteskiusz												
7. Jean Jacques Rousseau												

- A. Koncepcja prawa narodów, wyprowadzona z koncepcji prawa natury. Narody mają prawo do obrony terytorium, wolności żeglugi itd.
- B. Koncepcja suwerenności ludu, której podstawą jest umowa społeczna. Suwerenność ludu uosabia interes społeczności – wolę powszechną, która realizuje się w ustawach dotyczących jednako wszystkich. Ideą zasadą suwerenności ludu miała być demokracja bezpośrednia.
- C. Pogląd, że umowa społeczna wynika z konieczności ochrony własności prywatnej – czyli przyczyną powstania państwa jest własność, więc władca nie może pozbawić ani ograniczyć praw jednostki do własności prywatnej. Funkcją państwa jest zabezpieczanie życia i własności jednostek.
- D. Poparcie dla władzy absolutnej (niekoniecznie monarchii) wynikające z przekonania o złych skłonnościach człowieka (egoizmie, uleganiu namiętnościom), który bez silnej władzy państwowej nie mógłby bezpiecznie egzystować.
- E. Sformułowanie nowożytnego pojęcia suwerenności państwa – podstawowym atrybutem państwa jest suwerenność na określonym terytorium.
- F. Sformułowanie racjonalistycznej koncepcji prawa naturalnego, które stanowić miało podstawę życia społecznego i politycznego; wg tej koncepcji kryteria oceny ludzkiego postępowania wynikają ze społecznej natury człowieka – dobre jest to, co służy społeczeństwu, złe to, co działa na jego niekorzyść.
- G. Sformułowanie zasady trójpodziału niezawisłych i rozdzielnych władz: ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej. Rozdzielność władz jest najlepszą gwarancją wolności jednostki.
- H. Umowa społeczna nie może zagrażać indywidualnym prawom – jednostka zachowuje znaczny zakres wolności, łącznie z prawem do opuszczenia wspólnoty lub zmiany społeczeństwa.
- I. Umowa społeczna uzasadnia suwerenność władzy zwierzchniej nad społeczeństwem.
- J. Władza absolutna jest konieczna, ponieważ ludzie z natury są egoistami, nieskłonni do działania na rzecz wspólnego dobra. Tylko władca, którego nie ograniczają prawa i nakazy etyczne, może przełamać ów egoizm – dla dobra państwa.
- K. Władza i interesy społeczności stoją ponad dążeniami jednostek. Umowa społeczna przekształca naturalną wolność człowieka w zbiorową wolność cywilizowaną, której gwarantem powinny być państwo i prawo.
- L. Władza jest wynikiem umowy społecznej jednostek z władcą; umowy mają obowiązek przestrzegać jednostki, władcy, a także państwa we wzajemnych relacjach.

Zadanie 2. (0–2)

Wskaż państwa uniwersalistyczne istniejące w Europie u progu epoki nowożytnej.

A. Anglia	
B. Francja	
C. Rosja	
D. Szwecja	
E. Święte Cesarstwo Rzymskie	
F. Turcja	

Zadanie 3. (0–5)

Wskaż zdania prawdziwe i zdania fałszywe. Podaj poprawną wersję zdań zawierających błąd.

- Zasada suwerenności monarchy francuskiego została sformułowana w czasach króla Filipa Pięknego (1285–1314).
- Dla ewolucji państwowości europejskiej w epoce nowożytnej decydujące znaczenie miał problem suwerenności.
- Za pierwowzór tzw. klasycznego absolutyzmu uważany był system władzy we Francji w czasach Henryka IV.
- W siedemnastowiecznej Francji władca stanowił najwyższy i suwerenny organ państwa, którego był właścicielem.
- W czasach Ludwika XIII główne zagrożenie dla centralizacji władzy stanowiły duże prawa hugenotów oraz wpływy arystokracji rodowej, wzmacniane przez relikty feudalnej niezależności niektórych terytoriów.

Zdanie	Jest prawdziwe	Jest fałszywe	Wersja poprawna
1			
2			
3			
4			
5			

Zadanie 4. (0–4)

Wymień pięć elementów decydujących o sprawności aparatu władzy w państwie francuskim za panowania Ludwika XIV.

-
-
-
-
-

Zadanie 5. (0–8)

Przyporządkuj państwa formie ustrojowej, jaka w nim panowała w epoce nowożytnej.

	A	B	C	D	E	F	G	H
1. monarchia absolutna								
2. monarchia konstytucyjna								
3. republika								

A. Anglia

B. Austria

C. Genua

D. Prusy

E. Saksonia

F. Wenecja

G. Stany Zjednoczone Ameryki

H. Zjednoczone Prowincje Niderlandów

Zadanie 6. (0–3)

Wymień władców Austrii i Prus, za których panowania przeprowadzona została odgórna społeczna i gospodarcza modernizacja.

A. Austria

B. Prusy

1.

1.

2.

Zadanie 7. (0–6)

Uzupełnij informacje brakujące w zdaniach. Odpowiedzi wpisz w wolne pola tabeli.

W Rosji w połowie XVI w. wytworzyła się swoista forma absolutyzmu – [A]. Jej twórcą był car [B]. Po jego śmierci w Rosji doszło do poważnego kryzysu społecznego i ekonomicznego, tzw. [C]. Po zakończeniu kryzysu, w 1613 r., władzę w państwie objęła nowa dynastia [D]. Jej przedstawicielem był, panujący w latach 1682–1725, [E]. Przeprowadził on wiele reform w państwie, otworzył je na wpływy Zachodu. Przyjął tytuł imperatora Wszechrosji. Władczynią Rosji, którą zaliczono do grona „filozofów na tronie”, była [F].

A	
B	
C	
D	
E	
F	

Zadanie 8. (0–4)

Wyjaśnij terminy.

1. elekcja *viritim* –
2. artykuły henrykowskie –

Zadanie 9. (0–9)

Organom władzy działającym w Rzeczpospolitej w XVII w. przyporządkuj kompetencje.

1. sejm walny
 2. sejmiki elekcyjne
 3. sejmiki deputackie
 4. tzw. sejmiki gospodarcze
 5. sejmiki przedsejmowe
 6. sejmiki relacyjne
- A. coroczny wybór deputatów do trybunału
 B. funkcja samorządu lokalnego
 C. nadawanie indygenatów
 D. nadawanie nobilitacji
 E. nadzór nad polityką wewnętrzną i zewnętrzną państwa
 F. ustawodawstwo
 G. wybieranie posłów na sejm walny
 H. wybór kandydatów na urząd sędziego ziemskiego
 I. wysłuchiwanie sprawozdań z obrad sejmiku

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1									
2									
3									
4									
5									
6									

Zadanie 10. (0–4)

Wskaż ziemie Wielkiego Księstwa Litewskiego, które przyłączono do Korony Polskiej na sejmie lubelskim w 1569.

A. część Białorusi	
B. Kijowszczyznę	
C. część Podlasia	
D. Podole	

E. część Polesia	
F. Ruś Czarną	
G. Ruś Czerwoną	
H. Wołyń	

Zadanie 11. (0–4)

Uzupełnij informacje brakujące w zdaniach. Odpowiedzi wpisz w wolne pola tabeli.

1. W pierwszej połowie XVIII w. Rzeczpospolita pozostawała w unii personalnej z [A].
2. W charakterystyce sposobu sprawowania rządów w Rzeczpospolitej w XVII i XVIII w. określenie „oligarchia magnacka” zastępuje się coraz częściej określeniem [B].
3. Pierwszy w Rzeczpospolitej centralny rząd powołany został w roku 1775 i nosił nazwę [C].
4. Największym osiągnięciem reformatorskiej myśli politycznej Rzeczpospolitej Obojga Narodów była [D], która nie zdążyła jednak wpłynąć na dalsze losy kraju.

A	
B	
C	
D	

Zadanie 12. (0–3)

Wskaż ruchy średniej szlachty (S) i magnackie (M).

	S	M
1. ruch egzekucyjny		
2. rokosz Mikołaja Zebrzydowskiego		
3. rokosz Jerzego Lubomirskiego		

Test 3. – Klucz (maksymalna liczba punktów – 65)

Zadanie 1. (0–13): 1 – E; 2 – A, F, I, L; 3 – D, I; 4 – C, H; 5 – J; 6 – G; 7 – B, K. **Zadanie 2. (0–2):** E, F. **Zadanie 3. (0–5):** 1 – prawdziwe; 2 – prawdziwe; 3 – fałszywe, wersja poprawna: ... w Hiszpanii w czasach Filipa II; 4 – fałszywe, wersja poprawna: ... najwyższy i suwerenny organ państwa, nie był jednak jego właścicielem; 5 – prawdziwe. **Zadanie 4. (0–4):** [kolejność dowolna] 1 – rozbudowana skarbowość; 2 – silne wojsko; 3 – silna policja; 4 – zręczna propaganda. **Zadanie 5. (0–8):** 1 – B, D, E; 2 – A, H; 3 – C, F, G. **Zadanie 6. (0–3):** A – 1: Maria Teresa, 2: Józef II; B – 1: Fryderyk II. **Zadanie 7. (0–6):** A – samodzierżawie; B – Iwan IV Groźny; C – wielkiej smuty; D – Romanowów; E – Piotr I; F – Katarzyna II. **Zadanie 8. (0–4):** 1 – np. zasada wybierania króla przez ogół szlachty wprowadzona w państwie polsko-litewskim po wygaśnięciu dynastii Jagiellonów; 2 – np. dokument podpisywany przez każdego nowo wybranego władcę Rzeczpospolitej, w którym zebrano podstawowe prawnoustrojowe zasady Rzeczpospolitej lub dokument podpisywany przez każdego nowo wybranego władcę Rzeczpospolitej, w którym znajdowało się potwierdzenie przywilejów szlacheckich, uprawnień sejmu, prawa szlachty do wolnej elekcji i wypowiedzenia postuszeństwa królowi. **Zadanie 9. (0–9):** 1 – C, D, E, F; 2 – H; 3 – A; 4 – B; 5 – G; 6 – I. **Zadanie 10. (0–4):** B, C, D, H. **Zadanie 11. (0–4):** A – Saksonią; B – „patronat magnacki”; C – Rady Nieustającej; D – Konstytucja 3 maja. **Zadanie 12. (0–3):** 1 – S; 2 – S; 3 – M.

Test 4. – Człowiek i wojna

Propozycja planu pracy dydaktycznej. Część I. – lekcja 47

Zadanie 1. (0–8)

Nazwom nowożytnych formacji zbrojnych przyporządkuj objaśnienia.

A. dragonia	E. piechota wybraniecka
B. janczarowie	F. rajtaria
C. kirasjerzy	G. szwoleżerowie
D. lancknechci	H. ułani

1. Piechota zorganizowana w 1488 r. przez cesarza Maksymiliana I, złożona przede wszystkim ze zubożalego rycerstwa.
2. Formacja piechoty zorganizowana w 1578 r. przez króla Stefana Batorego, złożona z chłopów pochodzących z dóbr królewskich, jednolicie umundurowana, uzbrojona w rusznice, szable i siekiery.
3. Formacja piechoty złożona z muszkietierów i strzelców, stosująca tzw. kontrmarsz.
4. Jazda ciężka uzbrojona w broń palną; pojawiła się w Niemczech w XVI w. Stosowała w walce tzw. karakol.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
A									
B									
C									
D									
E									
F									
G									
H									

5. Lekka jazda, formacja, która powstała w czasach napoleońskich. W Księstwie Warszawskim nazywano tak polskich żołnierzy gwardii cesarskiej.
6. Piechota turecka, jedna z najlepszych formacji tego typu w epoce nowożytnej.
7. Początkowo formacja piechoty posługująca się końmi w czasie marszu, przekształciła się następnie w formację kawaleryjską, której podstawowym uzbrojeniem była broń palna (arkebuz, muszkiet, karabin, pistolet). Stosowała w walce tzw. karakol.
8. Powstały w XVIII w. nowy typ jazdy polskiej, uzbrojonej w lance. Formacja ta przyjęła się w dobie napoleońskiej w wielu armiach europejskich.
9. Typ jazdy ciężkiej, który pojawił się na Zachodzie w XVII w., wyposażonej w pancerz, uzbrojonej w rapiery oraz broń palną.

Zadanie 2. (0–1)

Podaj termin, którym określano w epoce nowożytnej piechotę.

.....

Zadanie 3. (0–2)

Historyk Perry Anderson stwierdził, że państwo absolutne było „machiną poruszającą się po polu bitwy” [cyt. za T. Cegielski, M. Kurkowska, *Czasy nowożytne*, wyd. cyt., s. 249–250]. Wyjaśnij tę przenośnię. Odpowiedź ogranicz najwyżej do dwóch zdań.

.....

.....

Zadanie 4. (0–6)

Sposobom organizacji wojsk przyporządkuj informacje.

	A	B	C	D	E	F	G
1. wojsko najemne							
2. wojsko zaciężne							
3. armia zawodowa							
4. armia narodowa							

- A. do tego wojska wstępowali głównie ochotnicy, walczyli w zamian za ustalony żołd, po odbyciu kampanii i wywiązaniu się z umowy zawartej z dowódcą mogli odejść
- B. „polowanie” na rekruta
- C. przejęcie przez państwo utrzymania armii oraz kształcenia kadry oficerskiej (akademie rycerskie, tj. korpusy kadetów)
- D. przymusowa rekrutacja chłopów
- E. własność kondotierów sprzedających usługi swych żołnierzy
- F. wojsko formowane na podstawie listów wystawionych przez władcę, żołnierze podlegali tylko władcy i w jego imieniu walczyli
- G. zawodowa służba szlachty w korpusie oficerskim

Zadanie 5. (0–7)

Wskaż zdania prawdziwe i zdania fałszywe. Podaj poprawną wersję zdań zawierających błąd.

1. W latach dwudziestych XVII w. Szwecja oparła swoją armię na pochodzącej z poboru piechocie narodowej.
2. Marszałek Sébastien de Vauban całe życie pozostawał w służbie króla Prus Fryderyka II.
3. We Francji potrzeby wojenne redukowały cały aparat państwowy do pozycji pomocniczego elementu maszyny wojennej.
4. „Królem-sierżantem” nazywano władcę Szwecji Karola XII z racji jego militarnych pasji oraz sposobu traktowania poddanych.
5. Armia pruska została powiększona i „unarodowiona” w wyniku wprowadzenia przez króla Fryderyka Wilhelma I kantonalnego systemu rekrutacji.
6. Władza sultanów miała charakter teokratyczny, a ideowym spoiwem państwa tureckiego był dżihad.
7. Tzw. zasadę amalgamatu, czyli przemieszania dawnych żołnierzy zawodowych z ochotnikami i poborowymi, zastosowano w armii napoleońskiej.

Zdanie	Jest prawdziwe	Jest fałszywe	Wersja poprawna
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			

Zadanie 6. (0–11)

Przeczytaj uważnie fragment tekstu źródłowego, a następnie odpowiedz na zamieszczone pod nim pytania oraz wykonaj polecenia.

Oglądałem obóz i szatały Szwedów, gdzie zobaczyłem prawdziwy obraz ludzkiej nędzy i obłąkania. Widziałem twarze ludzi, [...] byli zdziżali, brudni, rozczochrani i tak cali obdarci i bosi, po większej części głupie, chłopskie wyrostki. To byli ci Szwedzi, których z pola od pługa państwo siłą do wojaczki zmusza. [...] A przecież doświadczyły całe Niemcy, jak wielkie jest męstwo tych ludzi. [...] W razie zwycięstwa rabują wszystko i byle co jest już dla nich zyskiem.

(Fragment opisu żołnierzy szwedzkich walczących w latach 1625–1629 z wojskami polskimi w Prusach Królewskich. Autor: dyplomata francuski Charles Ogier. Cyt. za: T. Cegielski, M. Kurkowska: *Człowiek i historia*, wyd. cyt., s. 261.)

1. Jaki to typ źródła?

A. narracyjne	
B. normatywne	

2. Jaki typ wojska opisany został w przytoczonym fragmencie?

C. wojsko najemne	
D. armia zaciężna	
E. armia narodowa	

3. Jakie informacje zawarte w tekście pozwoliły ci odpowiedzieć na pytanie nr 2? Podaj dwie informacje.

- a.
- b.

4. Jaką wojnę ma na myśli Charles Ogier, pisząc o męstwie żołnierzy szwedzkich wykazanym w Niemczech?

F. wojnę cesarza Karola V z protestancką koalicją	
G. wojnę trzydziestoletnią	
H. wojnę o sukcesję austriacką	
I. wojnę siedmioletnią	

5. Uzasadnij swoją odpowiedź udzieloną na pytanie nr 4. Podaj trzy argumenty. Posłuż się wiedzą pozaźródłową.

- a.
 b.
 c.

6. Jak w świetle przytoczonego źródła realizowana była zasada „wojna żywi wojnę”? Odpowiedź nie może przekroczyć trzech zdań.

.....

Zadanie 7. (0–23)

Połącz informacje (postacie, nazwy, daty) dotyczące tego samego zagadnienia. Niektóre z nich mogą odpowiadać więcej niż jednemu zagadnieniu. Nazwij wszystkie zagadnienia.

A. Gustaw II Adolf	B. Henryk IV	C. Karol V
D. Katarzyna Medycejska	E. 1555	F. 1598
G. 1618	H. 1648	I. edykt nantejski
J. pokój w Augsburgu	K. pokój westfalski	L. bitwa pod Białą Górą
M. defenestracja praska	N. związek szmalkaldzki	O. hugenoci
P. katolicy	R. protestanci	

Kolumna I	Kolumna II	Kolumna III
..... [nazwa zagadnienia] [nazwa zagadnienia] [nazwa zagadnienia]

Zadanie 8. (0–4)

Wymień cztery osiemnastowieczne konflikty, w których istotne znaczenie miały kwestie dynastyczne.

1.
 2.
 3.
 4.

Zadanie 9. (0–5)

Uzupełnij informacje brakujące w zdaniach. Odpowiedzi wpisz w wolne pola tabeli.

- W Polsce załóżkiem stałego wojska zaciężnego były sformowane pod koniec XV w. oddziały tzw. [A].
- W drugiej połowie XVI w., w wyniku reformy skarbowej przeprowadzonej podczas sejmów egzekucyjnych, powołano dość liczne stałe wojsko nazywane [B]. Fundusze na opłacenie tego wojska stanowiła czwarta część dochodów z królestw szczyzn.
- W czasach króla Władysława IV wprowadzono podział wojska na [C], który obejmował husarię, pancernych, lekkie formacje jazdy i piechotę wybraniecką, oraz [D], do którego zaliczano piechotę niemiecką, dragonię, rajtarię, a także artylerię i inżynierów wojskowych.
- W 1652 r. przeprowadzono w Rzeczypospolitej reformę wojskową, która ustanawiała etat liczebny wojska, każdorazowo uchwalany przez sejm, czyli tzw. [E].

A	
B	
C	
D	
E	

Zadanie 10. (0–7)

Ułóż wydarzenia w porządku chronologicznym. W wolne pola tabeli wpisz odpowiednie cyfry.

	bitwa pod Kircholmem
	pokój w Oliwie
	pokój w Polanowie
	rozejm w Andruszowie
	rozejm w Sztumskiej Wsi
	traktaty welawsko-bydgoskie
	zajęcie Moskwy przez wojska Rzeczypospolitej

Test 4. – Klucz (maksymalna liczba punktów – 75)

Zadanie 1. (0–8): A – 4; B – 6; C – 9; D – 1; E – 2; F – 4; G – 5; H – 8. **Zadanie 2. (0–1):** *infanteria*. **Zadanie 3. (0–2):** np. *Caty aparat państwa służył wojnie, gdyż ekspansja terytorialna stanowiła rację stanu państwa absolutnego*. **Zadanie 4. (0–7):** 1 – E; 2 – A, F; 3 – B, C; 4 – D, G. **Zadanie 5. (0–7):** 1 – prawdziwe; 2 – fałszywe, wersja poprawna: ... *króla Francji Ludwika XIV*; 3 – fałszywe, wersja poprawna: *W Prusach...*; 4 – fałszywe, wersja poprawna: ... *Prus Fryderyka Wilhelma I...*; 5 – prawdziwe; 6 – prawdziwe; 7 – fałszywe, wersja poprawna: ... *w armii francuskiej po wybuchu rewolucji*. **Zadanie 6. (0–11):** 1 – A; 2 – E; 3 – a. *żołnierze pochodzili z poboru*, b. *żołnierze byli pochodzenia chłopskiego*; 4 – G; 5 – np.: a. *Szwedzi brali udział w walkach prowadzonych na terenie Niemiec podczas wojny trzydziestoletniej*; b. *Szwedzi nie brali udziału w wojnach Karola V z protestantami*; c. *Opis nie może dotyczyć wojny o sukcesję austriacką ani wojny siedmioletniej, ponieważ obie toczyły się później, niż napisana została relacja*; 6 [3 punkty] – np. *Żołnierze byli obdarci i wygłodzeni, więc prawdopodobnie nie dostawali żywności i wyżywienia lub dostawali w bardzo małych ilościach. Mogli natomiast do woli grabić zajęte tereny i to stanowiło ich zapłatę, więc król nie musiał wyplacać pieniędzy z kasy państwa*. **Zadanie 7. (0–23):** [kolejność ułożenia zagadnień jest dowolna; po jednym punkcie za każde poprawne przyporządkowanie, po jednym punkcie za nazwanie zagadnienia] – I – [nazwa zagadnienia] *wojny religijne w Niemczech* – C, E, J, N, P, R; II – [nazwa zagadnienia] *wojny religijne we Francji* – B, D, F, I, O, P; III – [nazwa zagadnienia] *wojna trzydziestoletnia* – A, G, H, K, L, M, P, R. **Zadanie 8. (0–4):** [kolejność dowolna] np.: 1 – *wojna sukcesyjna hiszpańska (wojna o sukcesję hiszpańską)*; 2 – *wojna sukcesyjna polska (wojna o sukcesję polską)*; 3 – *wojna sukcesyjna austriacka (wojna o sukcesję austriacką)*; 4 – *wojna siedmioletnia*. **Zadanie 9. (0–5):** A – *obrony potocznej*; B – *wojskiem kwarcianym*; C – *autorament polski lub autorament narodowy*; D – *autorament cudzoziemski*; E – *komput*. **Zadanie 10. (0–7):** 1, 6, 3, 7, 4, 5, 2.

Test 5. – Człowiek i Bóg

Propozycja planu pracy dydaktycznej. Część I. – lekcja 57

Zadanie 1. (0–7)

Przeczytaj uważnie fragment tekstu źródłowego, a następnie odpowiedz na zamieszczone pod nim pytania oraz wykonaj polecenia.

Pragnąc zaś, ażeby taki pokój ze względu na podzieloną religię, jakiego [...] wymaga wyższa konieczność Świętego Cesarstwa Narodu Niemieckiego, tym trwalej mógł być osiągnięty, ustanowiony i zachowany między Rzymską Cesarzką Wysokością, nami, elektorami, książętami i stanami Świętego Cesarstwa Narodu Niemieckiego, przeto Cesarzka Wysokość, my, elektorowie, książęta i stany Świętego Cesarstwa nie będziemy siłą nawracać czy niewolić żadnego stanu Cesarstwa z powodu wyznania augsburskiego i jego nauki, religii i wiary. [...]

[Fragment porozumienia pokojowego podpisanego w Augsburgu (1555 r.), cyt. za: T. Cegielski, M. Kurkowska, *Człowiek i historia*, wyd. cyt., s. 295.]

1. Jaki to typ źródła?

A. narracyjne	☐
---------------	--------------------------

B. normatywne	☐
---------------	--------------------------

2. Podaj synonim użytego w tekście terminu „wyznanie augsburskie”.

.....

3. Na podstawie informacji zawartych w przytoczonym tekście odpowiedz na pytania.

a. Między kim a kim zawarty został pokój?

.....

b. Jaka była przyczyna wojny, którą kończył pokój?

.....

c. Co oznacza użyty w tekście termin „stan Cesarstwa”? Formułując odpowiedź, weź pod uwagę, kto zawierał pokój (informacja zawarta w tekście), oraz wykorzystaj wiedzę pozaźródłową na temat Rzeszy. Pamiętaj, że pokój w Augsburgu wprowadzał zasadę *cuius regio, eius religio* (czyja władza, tego religia).

.....

d. W jaki sposób, na mocy pokoju, rozwiązano zaistniały problem? Pamiętaj, jakie znaczenie ma słowo „stan” w przytoczonym tekście.

.....

4. Podaj dwa znaczenia terminu „stan” używane w odniesieniu do kwestii prawnoustrojowych i społecznych.

a.

b.

Zadanie 2. (0–7)

Wskaż nauki i postulatory głoszone przez Lutra.

A. komunizm pod dwiema postaciami dla wszystkich wiernych	☐
B. nauka o predestynacji	☐
C. odrzucenie koncepcji czyśćca	☐
D. odrzucenie kultu Maryi	☐
E. odrzucenie kultu świętych	☐
F. odrzucenie sakramentów poza chrztem i komunią	☐
G. odrzucenie tradycji Kościoła i uznanie Pisma Świętego za jedyną podstawę rozstrzygnięć wszelkich sporów doktrynalnych	☐
H. twierdzenie, że do zbawienia prowadzą jedynie wiara i łaska Boga	☐
I. uznanie powszechnego kapłaństwa wiernych	☐

Zadanie 3. (0–2)

Podaj formalne nazwy poniższych terminów.

nazwa nieformalna	nazwa formalna
1. luteranizm	
2. kalwinizm	

Zadanie 4. (0–2)

Wśród informacji podanych w tabeli zaznacz te, którymi należy uzupełnić zdanie. Odpowiednie litery wpisz w wolne pola tabeli.

Twórcami tzw. rewolucji miast byli [A] i [B].

1. Henryk VIII	☐
2. Jan Kalwin	☐

3. Marcin Luter	☐
4. Ulrich Zwingli	☐

Zadanie 5. (0–5)

Przyporządkuj typ organizacji Kościołom. Literę oznaczającą odpowiedni typ organizacji wpisz w wolne pola tabeli. E – organizacja episkopalna, P – organizacja prezbiterialna.

Nazwa Kościoła	Typ organizacji
A. Kościół anglikański	
B. Kościół ewangelicko reformowany	
C. Kościół katolicki	
D. Kościoły ewangelicko-augsburskie w państwach skandynawskich	
E. Kościoły ewangelicko-augsburskie w państwach niemieckich	

Zadanie 6. (0–6)

Wśród wymienionych państw wskaż te, w których religią państwową stał się kalwinizm – K lub luteranizm – L. W wolne pola tabeli wpisz odpowiednie litery.

A. Dania	
B. Niderlandy	
C. Norwegia	

D. Palatynat Reński	
E. Szkocja	
F. Szwecja	

Zadanie 7. (0–4)

Wskaż grupy wyznawców, które wyłoniły się z Kościoła anglikańskiego.

A. anabaptyści	
B. baptyści	
C. hugenoci	

D. kwakrzy	
E. metodyści	
F. purytanie	

Zadanie 8. (0–2)

Uzupełnij informacje brakujące w zdaniach. Odpowiedzi wpisz w wolne pola tabeli.

- W XVI w. politykę tolerancji religijnej prowadzono w państwie polsko-litewskim i [A].
- Formalnym aktem uznania tolerancji religijnej w Rzeczypospolitej Obojga Narodów był [B], uchwalony podczas bezkrólewia po śmierci króla Zygmunta Augusta.

A	
B	

Zadanie 9. (0–2)

Wyjaśnij terminy:

reformacja katolicka –

kontreformacja –

Zadanie 10. (0–6)

Wskaż zdania prawdziwe i zdania fałszywe. Podaj poprawną wersję zdań zawierających błąd.

- „Papieską gwardią” nazywano Towarzystwo Jezusowe – zakon założony przez św. Ignacego Loyolę.
- Jezuici prowadzili różnorodną działalność, byli bardzo elastyczni i dostosowywali się do warunków zastanych w państwach, w których działali, np. w Rzeczypospolitej stali się propagatorami wolności szlacheckich.
- Zakon Jezuitów w roku 1773 został skasowany decyzją papieża i nie przetrwał w żadnym państwie europejskim aż do momentu reaktywacji w 1814 r.
- Symbolami prześladowań prawdziwej wiary i wolnej myśli czy generalnie nietolerancji i łamania praw człowieka stały się w epoce nowożytnej inkwizycja i *Indeks ksiąg zakazanych*.
- Swą „czarną legendę” inkwizycja zawdzięcza przede wszystkim inkwizycji portugalskiej.

6. W Rzeczypospolitej Obojga Narodów nie powstał trybunał inkwizycyjny.

Zdanie	Jest prawdziwe	Jest fałszywe	Wersja poprawna
1			
2			
3			
4			
5			
6			

Zadanie 11. (0–2)

Podaj zdefiniowany termin.

A		– zbiór rozmaitych doktryn, których celem było ograniczenie wpływów państwa na Kościół francuski.
B		– model stosunków państwa z Kościołem katolickim, jaki ukształtował się w Austrii za panowania syna Marii Teresy; nastąpiło wówczas faktyczne uniezależnienie Kościoła katolickiego w monarchii habsburskiej od Rzymu i włączenie go do maszyny biurokratycznej państwa.

Zadanie 12. (0–3)

Nurt religijny przyporządkuj wyznaniu, w jakim się zrodził.

- A. haskala
- B. jansenizm
- C. pietyzm

	A	B	C
1. chrześcijaństwo – Kościół katolicki			
2. chrześcijaństwo – Kościoły protestanckie			
3. islam			
4. judaizm			

Zadanie 13. (0–2)

Wskaż dwa największe pod względem liczby wyznawców Kościoły chrześcijańskie w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

A. Kościół ewangelicko-augsburski	
B. Kościół ewangelicko-reformowany	
C. Kościół grekokatolicki	
D. Kościół katolicki	
E. Kościół prawosławny	

Test 5. – Klucz (maksymalna liczba punktów – 50)

Zadanie 1. (0–7): 1 – B; 2 – wyznanie luteriańskie; 3 – np.: a. między cesarzem a władcami państw Rzeszy; b. różnice religijne lub różnice wyznania; c. państwo lub organizm polityczny; d. uznano, że każde państwo Rzeszy, w którym wyznanie augsburskie zostało przyjęte, może przy nim pozostać; 4 [kolejność odpowiedzi dowolna] – a. stan społeczny; b. stan sejmujący – w sejmie walnym Rzeczypospolitej były trzy stany sejmujące. **Zadanie 2. (0–7):** A, C, D, E, F, G, H. **Zadanie 3. (0–2):** A – Kościół ewangelicko-augsburski; B – Kościół ewangelicko-reformowany. **Zadanie 4. (0–2):** A – 2; B – 4. **Zadanie 5. (0–5):** A – E; B – P; C – E; D – E; E – E. **Zadanie 6. (0–6):** A – L; B – K; C – L; D – K; E – K; F – L. **Zadanie 7. (0–4):** B, D, E, F. **Zadanie 8. (0–2):** A – Siedmiogrodzie; B – akt konfederacji warszawskiej. **Zadanie 9. (0–2):** reforma katolicka – np. szesnastowieczny ruch odnowy Kościoła katolickiego, będący kontynuacją działań podjętych już w wieku XV; kontrreformacja – np. działania Kościoła katolickiego skierowane bezpośrednio przeciw reformacji. **Zadanie 10. (0–6):** 1 – prawdziwe; 2 – prawdziwe; 3 – fałszywe, wersja poprawna: ... kontynuował działalność w Rosji i Prusach...; 4 – prawdziwe; 5 – fałszywe, wersja poprawna: ... inkwizycji hiszpańskiej; 6 – prawdziwe. **Zadanie 11. (0–2):** A – gallikanizm; B – józefinizm. **Zadanie 12. (0–3):** 1 – B; 2 – C; 4 – A. **Zadanie 13. (0–2):** D, E.

Test 6. – Człowiek i kultura

Propozycja planu pracy dydaktycznej. Część I. – lekcja 65

Zadanie 1. (0–12)

Przyporządkuj instytucji dotyczące jej informacje.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1. Akademia Nauk (<i>Académie des Sciences</i>)											
2. pruska Akademia nauk w Berlinie											
3. Towarzystwo Królewskie Londynie											

- A. jej członkiem był Gottfried Wilhelm Leibniz
 B. instytucja obejmująca ogół dziedzin nauki, której zadaniem było podniesienie intelektualnego poziomu społeczeństwa
 C. instytucja powołana w 1666 r. przez Jeana Baptiste'a Colberta
 D. instytucja założona w 1700 r. przez Gottfrieda Wilhelma Leibniza
 E. instytucja utrzymywana przez króla
 F. instytucja utrzymywana ze środków prywatnych – mecenat zbiorowy
 G. międzynarodowy charakter instytucji
 H. od 1703 r. jej prezesem był Isaac Newton
 I. powołana w latach 1660–1662
 J. przedmiot działania – nauki przyrodnicze
 K. w 1699 r. jej członkiem został Isaac Newton

Zadanie 2. (0–6)

Wskaż zdania prawdziwe i zdania fałszywe. Podaj poprawną wersję zdań zawierających błąd.

- Sztandarowym dziełem epoki oświecenia, godzącym bezpośrednio lub pośrednio w pryncypia „dawnego porządku”, feudalnego i kościelnego, była *Cyklopedia* Ephraima Chambersa.
- Reformacja przyczyniła się w znacznym stopniu do rozwoju języków narodowych, ponieważ kładła nacisk na bezpośredni kontakt wiernych z Biblią – jedynym źródłem wiary.
- W XVII w. uczeni w swych badaniach stosowali metodę empiryczną, która koncentrowała się na analizie samych narzędzi i metod poznania, oraz racjonalizm oparty na doświadczeniu.
- Zgodnie z koncepcją Kartezjusza rozumową podstawę nauki tworzy doświadczenie.
- Isaac Newton łączył w swej pracy naukowej dwa nurty poznawcze – empiryzm i racjonalizm.
- Wytworzony w wyniku rewolucji naukowej matematyczno-empiryczny model wszechświata wykluczył istnienie Boga.

Zdanie	Jest prawdziwe	Jest fałszywe	Wersja poprawna
1			
2			
3			
4			
5			
6			

Zadanie 3. (0–6)

Okresowi oświecenia przyporządkuj informację.

- A. koncepcje Immanuela Kanta C. dzieło encyklopedystów E. prace Woltera
 B. dzieła Jeana Jacquesa Rousseau D. osiągnięcia myślicieli angielskich F. rewolucja intelektualna

	A	B	C	D	E	F
1. wczesna faza oświecenia (ok. 1620 – ok. 1720)						
2. dojrzała faza oświecenia						
3. późna (schyłkowa) faza oświecenia						

Zadanie 4. (0–3)

Podaj informacje brakujące w zdaniach. Odpowiedzi wpisz w wolne pola tabeli.

1. Za twórcę pojęcia [A] uchodzi florencki artysta i historyk Giorgio Vasari – za moment zwrotny uznał on działalność włoskiego malarza Giotta di Bondone.
2. Spowodowana [B] emigracja wielu uczonych do Italii miała istotne znaczenie dla ponownego odkrycia na zachodzie Europy dzieł Platona i jego kontynuatorów.
3. [C] – prąd intelektualny powstały w średniowieczu i zwiastujący następną epokę (w sensie formacji kulturowej); termin ten pojawił się dopiero w historiografii dziewiętnastowiecznej.

A	
B	
C	

Zadanie 5. (0–5)

1. Podaj w trzech punktach argumenty wskazujące na to, że w okresie renesansu artyści zaczęli odgrywać inną rolę w społeczeństwie niż to było w średniowieczu.
 - a.
 - b.
 - c.
2. Dlaczego władcy obejmowali artystów swym mecenatem. Odpowiedź podaj w dwóch punktach.
 - a.
 - b.

Zadanie 6. (0–4)

Artyście przyporządkuj informację o nim.

1. Bramante	3. Michał Anioł
2. Filippo Brunelleschi	4. Andrea Palladio

	A	B	C	D	E
1					
2					
3					
4					

- A. Działał na terenach położonych na północ od Alp. Zaprojektował kaplicę Zygmuntowską w katedrze wawelskiej w Krakowie.
- B. Największy i najbardziej wszechstronny artysta XVI w. Jego dzieła przepełnione były walką, niepokojem, ruchem i cierpieniem, wychodziły poza klasyczny kanon.
- C. Ostatni z wielkich architektów włoskiego odrodzenia. W zaprojektowanych przez niego budowalach połączona została prostota bryły, klasyczne porządki architektoniczne i właściwe dla drugiej połowy XVI w. zamiłowanie do bogatej dekoracji.
- D. W jego twórczości malarskiej i architektonicznej w pełni ujawniły się wpływy klasyczne. Autor projektu nowej bazyliki św. Piotra.
- E. W latach 1420–1436 wznosił kopułę katedry we Florencji, co uważane jest za początek odrodzenia w architekturze.

Zadanie 7. (0–6)

Uporządkuj style w kolejności chronologicznej. Wpisz odpowiednie cyfry w wolne pola tabeli.

	barok
	klasycyzm
	manieryzm

	renesans
	rokoko
	styl empire

Zadanie 8. (0–4)

Wskaż określenia, których należy użyć dla objaśnienia terminu „sarmatyzm”.

A. afirmacja cnót rycerskich	E. kult swojskości
B. cechy kultury ziemiańskiej	F. megalomania narodowa
C. dyletantyzm	G. racjonalizm
D. krytycyzm wobec monarchy	H. tradycja antyczna

	A	B	C	D	E	F	G	H
sarmatyzm								

Zadanie 9. (0–7)

Uzupełnij informacje brakujące w zdaniach.

1. W roku 1599 opublikowany został polski przekład Biblii. Tłumaczenia z *Wulgaty* dokonał jezuita [A].
2. Oświeceniową reformę szkolnictwa w Rzeczypospolitej przeprowadziła [B].
3. W XVII w. istotną rolę odgrywał mecenat króla [C].
4. W XVIII w. ogromną rolę odegrał mecenat króla [D], dzięki któremu m.in. w kręgach elit arystokratycznych upowszechniły się wzorce klasycyzmu.
5. Włoch Bartłomiej Berrecci był autorem [E].
6. W Polsce centralnej i południowej oddziaływały wzory charakterystyczne dla włoskiego manieryzmu – jest to tzw. styl [F].
7. Pałac Branickich w Białymstoku jest przykładem architektury [G].

A	
B	
C	
D	
E	

Test 6. – Klucz (maksymalna liczba punktów – 53)

Zadanie 1. (0–12): 1 – A, C, E, G, K; 2 – B, D; 3 – F, G, H, I, J. **Zadanie 2. (0–6):** 1 – fałszywe, wersja poprawna: ... *Wielka encyklopedia francuska*; 2 – prawdziwe; 3 – fałszywe, wersja poprawna: ... *stosowali metodę empiryczną, opartą na doświadczeniu, oraz racjonalizm, który koncentrował się na analizie samych narzędzi i metod poznania*; 4 – fałszywe, wersja poprawna: ... *wiedza matematyczna (matematyka)*; 5 – prawdziwe; 6 – fałszywe, wersja poprawna: ... *nie wykluczał istnienia Boga*. **Zadanie 3. (0–6):** 1 – D, F; 2 – C, E; 3 – A, B. **Zadanie 4. (0–3):** A – *odrodzenie*; B – *upadek Bizancjum*; C – *humanizm*. **Zadanie 5. (0–5):** [kolejność dowolna]: np. 1 – a. *artyści przestali być przypisani do cechów rzemieślniczych*; b. *władcy opiekowali się artystami, nawet ich nobilitowali*; c. *pojawiła się fascynacja osobami twórców – pisano ich biografie, publikowano listy*; 2 – a. *rzeczywiste umiłowanie sztuki*; b. *wykorzystywanie sztuki jako narzędzia propagandy*. **Zadanie 6. (0–4):** 1 – D; 2 – E; 3 – B; 4 – C. **Zadanie 7. (0–6):** 3, 5, 2, 1, 4, 6. **Zadanie 8. (0–4):** A, B, E, F. **Zadanie 9. (0–7):** A – *Jakub Wujek*; B – *Komisja Edukacji Narodowej*; C – *Władysław IV*; D – *Stanisława Augusta Poniatowskiego*; E – *kaplicy Zygmuntońskiej w katedrze na Wawelu*; F – *kalisko-lubelski*; G – *barokowej*.

Test 7. – Kręgi cywilizacyjne

Propozycja planu pracy dydaktycznej. Część I. – lekcja 72

Zadanie 1. (0–9)

Przeczytaj uważnie fragment tekstu źródłowego, a następnie odpowiedz na zamieszczone pod nim pytania.

Jest to miasto tak duże i wspaniałe, że choć wiele z tego, o czym mógłbym opowiedzieć, pomijam, mam wrażenie, iż nawet to, co powiem, będzie prawie nie do uwierzenia. Jest ono dużo większe od Grenady i bardziej potężne, ma równie wspaniałe budowle, a mieszkańców o wiele więcej niż miała Grenada przed jej zdobyciem; jest przy tym znacznie lepiej zaopatrzone w płody tutejszej ziemi – zboże, ptaki, zwierzęnę łowną, rzeczne ryby, wyśmienite warzywa. [...] W mieście tym znajduje się jeden duży rynek [...], gdzie każdego dnia kupuje coś lub sprzedaje ponad trzydzieści tysięcy ludzi. [Są tu] zarówno żywność, jak odzież i obuwie, a nadto klejnoty ze złota, srebra i drogich kamieni oraz kosztowne ozdoby z piór. [...] Jednym słowem, istnieje wśród tych ludzi każdy rodzaj publicznego porządku

i dobrego ułożenia, gdyż są oni rozumni i dobrze zorganizowani. Nawet, co najlepsze w [muzułmańskiej] Afryce, nie może się z nimi równać.

[Fragment listu (1522) Hernána Cortésa do cesarza i króla Hiszpanii Karola V Habsburga, przytoczony fragment zawiera opis miasta Tlaxcala; cyt. za: T. Cegielski, M. Kurkowska, *Człowiek i historia*, wyd. cyt., s. 396.]

1. Jaki to typ źródła? 2. Którzy Indianie zamieszkiwali opisane przez Hernána Cortésa miasto? 3. Czy w przytoczonym tekście znajduje się informacja pozwalająca na udzielenie odpowiedzi na pytanie 2?

A. narracyjne	☐
B. normatywne	☐

A. Aztekowie	☐
B. Inkowie	☐
C. Majowie	☐

A. Tak	☐
B. Nie	☐

4. Na jakiej podstawie dokonałeś wyboru odpowiedzi na pytanie nr 2.? Podaj jeden argument.
.....
5. Dlaczego, twoim zdaniem, Hernán Cortés porównywał miasto Tlaxcala do Grenady, a organizację życia Indian do organizacji życia i bogactwa muzułmańskiej Afryki? Sformułuj trzy argumenty. [Informacja dodatkowa – w roku 1492 Grenada została zdobyta przez chrześcijan, była to ostatnia twierdza Arabów na Półwyspie Iberyjskim.]
- a.
- b.
- c.
6. Na jaką formę działalności gospodarczej Indian zwrócił uwagę Hernán Cortés?
.....
7. Jak Hernán Cortés ocenia poziom organizacji społecznej Indian?

A. Uważa, że cywilizacja Indian jest interesująca, ale znajduje się znacznie niższym poziomie rozwoju niż cywilizacja europejska i arabska.	☐
B. Uważa, że Indianie są dzikusami, których zachowania są kompletnie niezrozumiałe dla Europejczyka.	☐
C. Uważa, że jest to wysoko zorganizowane, cywilizowane społeczeństwo	☐
D. Uważa, że w odniesieniu do Indian w ogóle nie można mówić o jakiegokolwiek cywilizacji.	☐

Zadanie 2. (0–4)

Przyporządkuj stuleciom informacje na temat misyjnej działalności Europejczyków na innych kontynentach.

- A. Intensywna działalność misyjna katolików – główna rola jezuitów i watykańskiej Kongregacji Propagandy i Wiary.
- B. Ożywienie misyjnej działalności protestantów – wsparcie duńskiego władcy Fryderyka IV dla ruchu petystów.
- C. Zahamowanie katolickiej akcji misyjnej.

	A	B	C
1. XVI w.	☐	☐	☐
2. XVII w.	☐	☐	☐
3. XVIII w.	☐	☐	☐

Zadanie 3. (0–5)

Podaj informacje brakujące w zdaniach. Odpowiedzi wpisz w wolne pola tabeli.

1. Arabska nazwa religii muzułmańskiej – *islam*, oznacza [A].
2. W Koranie termin [B] oznacza wszelkie działania, również zbrojne, mające na celu walkę ze złem.
3. W muzułmańskim imperium Arabów do grupy tzw. ludzi chronionych, tj. ludzi, którzy nie byli muzułmanami, lecz posiadali pełną wolność wiary oraz autonomię sądowo-prawną, należeli wyznawcy [C] i [D].
4. Konstantynopol został zdobyty przez Turków [E].

A	<input type="text"/>
B	<input type="text"/>
C	<input type="text"/>
D	<input type="text"/>
E	<input type="text"/>
F	<input type="text"/>
G	<input type="text"/>

Zadanie 4. (0–3)

Wymień trzy imperia muzułmańskie istniejące w epoce nowożytnej.

- a.
 b.
 c.

Zadanie 5. (0–5)

Podaj tytuły, jakie nosili władcy niżej wymienionych państw.

- A. władca Chin –
 B. władca Japonii –
 C. władca państwa Inków –
 D. władca Persji –
 E. władca Turcji –

Zadanie 6. (0–11)

Połącz informacje (postacie, nazwy) dotyczące tego samego zagadnienia. Niektóre informacje mogą odpowiadać więcej niż jednemu zagadnieniu.

Zagadnienie I	Zagadnienie II

- A. Diego de Almagro B. Hernàn Cortés C. Karol V Habsburg D. Francisco Pizarro
 E. Aztekowie F. Inkowie G. Meksyk H. Peru
 I. Wicekrólestwo Nowej Hiszpanii J. Wicekrólestwo Nowej Kastylii

Zadanie 7. (0–7)

Wskaż bóstwa, nazwy, terminy związane z hinduizmem.

- A. Brahma F. Wedy
 B. Siwa G. kasta
 C. Trimurti H. sinto
 D. Wisznu I. zen
 E. purany

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
hinduizm									

Zadanie 8. (0–5)

Wskaż zdania prawdziwe (P) i zdania fałszywe (F).

Zdania	P	F
1. Polityka izolacjonizmu uchroniła Chiny przed penetracją Europejczyków.		
2. W czasach panowania dynastii mandżurskiej (dynastii Cing) chińska filozofia i literatura przeżywały okres rozkwitu.		
3. W latach 1603–1867 w Japonii trwały rządy szogunów.		
4. Św. Franciszek Ksawery prowadził akcję misyjną w Japonii.		
5. Buddyzm zyskał ogromną popularność zarówno w Japonii, jak i w Chinach.		

Test 7. – Klucz (maksymalna liczba punktów – 49)

Zadanie 1. (0–9): 1 – A; 2 – A; 3 – Nie; 4 – np. *ponieważ Hernàn Cortés podbił państwo Azteków*; 5 – np.: a. *przed wyprawami za Ocean jedyłą cywilizacją pozaeuropejską, jaką Hiszpanie dobrze znali, była cywilizacja arabska*; b. *Grenada należała do Arabów, czyli nie była miastem europejskim, i słynęła z bogactw*; c. *pisząc do cesarza o nieznaney, niechrześcijańskiej, pozaeuropejskiej cywilizacji, Cortés porównał ją do innej, znanej cesarzowi cywilizacji niechrześcijańskiej*; 6 – *na handel*; 7 – C. **Zadanie 2. (0–4):** 1 – A; 2 – C; 3 – B. **Zadanie 3. (0–5):** A – *bezwzględne podporządkowanie się Bogu*; B – *dźihad*; C – *religii chrześcijańskiej*; D – *judajzmu* [w punktach C i D kolejność odpowiedzi jest dowolna]; E – *osmańskich*. **Zadanie 4. (0–3):** [kolejność odpowiedzi dowolna]: *Imperium Osmańskie*; *Persja*; *państwo Wielkich Mogolów w Indiach*. **Zadanie 5. (0–5):** A – *cesarz*; B – *cesarz*; C – *Inka*; D – *szach*; E – *sultan*. **Zadanie 6. (0–11):** [kolejność zagadnień dowolna]: Zagadnienie I – A, C, D, F, H, J; Zagadnienie II – B, C, E, G, I. **Zadanie 7. (0–7):** A, B, C, D, E, F, G. **Zadanie 8. (0–5):** 1 – F; 2 – F; 3 – P; 4 – P; 5 – P.